

สารัตถะ ประชาธิปไตย

ประมวลสาระสำคัญที่ควรรู้อย่างเป็นระบบ
เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
สำหรับคนไทยทุกชนชั้นและทุกสาขาอาชีพ

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล

สารัตถะ ประชาธิปไตย

ทวีศักดิ์ ชุมนจิตติกุล

ชื่อหนังสือ สารัตถะประชาธิปไตย
ชื่อผู้แต่ง ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล
ISBN 978-616-7454-04-7

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล.

สารัตถะประชาธิปไตย.-- กรุงเทพฯ : วศิระ, ๒๕๕๕.

๒๖๔ หน้า.

๑. ไทย - การเมืองและการปกครอง. ๒. ประชาธิปไตย. I. ชื่อเรื่อง.

๓๒๐.๙๕๙๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕

จัดทำโดย บริษัท วศิระ จำกัด

๒๒/๑๔๓ หมู่ ๖ ซอยวัดกำแพง ถนนพระราม ๒

แขวงสามตุ่ม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ ๐-๒๘๙๘-๕๙๕๕, ๐-๒๙๒๔-๔๓๖๓

โทรสาร ๐-๒๔๑๖-๖๐๒๙, ๐-๒๕๗๑-๓๐๑๘

www.nangsuedee.com

www.หนังสือดี.com

พิมพ์ที่ บริษัท โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๔-๖๙๔๔, ๐-๒๔๒๔-๗๒๙๒

ราคา ๑๙๕ บาท

คำนำสำนักพิมพ์

ประเทศไทยต้องประสบกับภาวะวิกฤติทางการเมืองมาเป็นเวลาหลายปี บ้านเมืองที่เคยสงบร่มเย็นกลับลุกเป็นไฟครั้งแล้วครั้งเล่า ผู้คนในสังคมแบ่งฝักแบ่งฝ่ายถึงกับแตกแยกกันอย่างรุนแรงชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ส่งผลให้ประเทศตกอยู่ในความสับสนอลหม่านและเกิดความระส่ำระสายไปทั่วทุกหย่อมหญ้า นับเป็นความเลวร้ายที่สร้างความเศร้าสะเทือนใจแก่ผู้ที่รักชาติรักแผ่นดินเป็นอย่างยิ่งนัก

หนังสือ “สารัตถะประชาธิปไตย” เล่มนี้เรียบเรียงโดยอาจารย์ทวิศักดิ์ อุ่นจิตติกุล ซึ่งได้นำเสนอสาระสำคัญของกระบวนการทางประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบโดยบูรณาการเนื้อหาเข้าไว้ด้วยกันอย่างน่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้รอบด้าน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริษัท วศิระ จำกัด จึงมีความภาคภูมิใจที่ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชนชาวไทยทุกคนในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศที่จะต้องร่วมกันรักษาชาติบ้านเมืองให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืนสืบไป

บริษัท วศิระ จำกัด

๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

คำนิยม

ผมขอแสดงความยินดีกับอาจารย์ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล ที่ได้เขียนหนังสือ “สารัตถะประชาธิปไตย” เพราะเหตุว่าคำโบราณได้กล่าวสอนลูกหลานไว้ว่า จะกระทำการใดๆ ก็ตาม ถ้าทำผิดไปแล้วจะแก้ไขได้ยาก เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ควรจะมีสติสัมปชัญญะและกระทำด้วยความรอบคอบ

ความจริงแล้ว ประชาธิปไตยนั้น คือหลักความจริงซึ่งถ้านำไปปฏิบัติได้จะช่วยให้สังคมมีความสุขและตัวเราเองก็มีความสุขด้วยเช่นกัน เมื่อกล่าวถึงตรงนี้ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าประชาธิปไตย คือ หลักธรรม โดยปกติแล้ว หลักธรรมย่อมมีรากฐานที่อยู่ในใจตนเอง และมีอิสรภาพ แม้แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุก็ได้กล่าวแบบนี้ เพื่อยืนยันความถูกต้องว่าประชาธิปไตย คือ จิตใจที่มีอิสระ หาอิสรภาพที่อยู่ด้านนอกไม่

หวนกลับไปนึกถึงช่วงปี พ.ศ. ๒๕๗๕ ในปีนั้นได้มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น เหตุการณ์ดังกล่าว ได้แก่ พวกหัวนอกจำนวนไม่ถึง ๓๐๐ คน แต่เรียกตนเองว่าคณะราษฎร ได้บุกเข้าไปยึดราชบัลลังก์ขององค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยอ้างว่าต้องการประชาธิปไตย ฉันยังจำได้ดีว่า ในขณะนั้นตนเองมีอายุได้เพียง ๙ ขวบ และศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระราชินีได้ทรงชุบเลี้ยงเอาไว้ เคยทรงไปดูงานประชาธิปไตยในประเทศอังกฤษ แต่ต้องปูพื้นฐานสร้างประวัติศาสตร์ให้แน่นเสียก่อน ฉันยังจำได้ว่าตนเองกับเพื่อนๆ ๒๕ คน ได้ไปดูงานที่มีความสำคัญแก่ประเทศชาติ เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีเรื่องราวการถูกทำลายโดยข้าศึกศัตรู รวมทั้งอื่นๆ

อีกหลายแห่ง

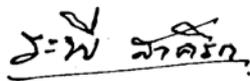
เธอเชื่อไหมว่าหลังจากช่วงนั้นมาแล้วไม่เกิน ๑ ปี ก็มีชายหนุ่มคนหนึ่งวิ่งเข้ามาในบ้านพ่อฉัน เพื่อขออาศัยซ่อนตัวอยู่ในนั้น เพราะถูกพวกเดียวกันตามไล่ฆ่า สิ่งนี้เองได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาไม่ถึง ๑ ปี แสดงว่าคนกลุ่มนี้ไม่ได้ต้องการประชาธิปไตย แต่ต้องการอำนาจ

ต่อจากนั้นมาบ้านเมืองก็เกิดความเดือดร้อน เพราะคนไทยยกพวกฆ่ากันเองเรื่อยมาเป็นช่วงๆ แถมคนที่เคยวิ่งเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในบ้านพ่อฉัน ก็พูดความจริงออกมาว่า ตัวเองไปร่วมกับเขาโดยไม่รู้ความจริง นี่เป็นคำรับสารภาพที่สวยที่สุด

อนึ่ง การที่อาจารย์ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล ได้เขียนหนังสือเล่มนี้ น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบ้านเมืองในขณะนี้ ซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากการที่คนที่อยู่ด้านล่างไม่คิดจะอาศัยอำนาจรัฐบาล แค่คิดจะทำกันเอง ดังเช่นที่มีการมอบรางวัลให้แก่นักธุรกิจที่สร้างคุณงามความดีอุทิศให้แก่ประเทศชาติ ซึ่งนับได้ว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะทำให้บ้านเมืองมีการถ่ายอำนาจจากด้านล่างขึ้นไปสู่ด้านบนอย่างเป็นรูปธรรม

เพราะฉะนั้น ในช่วงปัจจุบันให้ทุกคนคอยจับตาดู คาดว่าจะมีอะไรดีๆ เกิดขึ้นอีก แม้กระทั่งการเขียนหนังสือเล่มนี้ ซึ่งฉันขอเป็นกำลังใจให้ทุกคนทำดีที่สุด

ดังนั้น จึงขอให้กำลังใจที่เข้มแข็งและมีความสุขยิ่งขึ้นไป

(ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก)

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

คำนิยม

ผมเกิดก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง และได้เติบโตขึ้นมากับการพัฒนาการปกครองในระบอบ “ประชาธิปไตย” ซึ่งหากจะเรียกให้ถูกต้องก็คือ “ระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย” ตามที่ท่านปรีดีพนมยงค์ใช้ในข้อเขียนต่างๆ ของท่าน. ในสมัยนั้น ได้มีคำอธิบายการปกครองระบอบใหม่ว่าเป็นระบอบที่พระเจ้าแผ่นดินทรงอยู่ภายใต้กฎหมาย แทนที่จะทรงอยู่เหนือกฎหมายอย่างแต่ก่อน. นอกจากนี้ในการปฏิบัติพระราชกิจต่างๆ ก็จะมีรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ “รับสนองพระบรมราชโองการ” คือรับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ เสมอไป.

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผมมีโอกาสได้ติดตามการเมืองแบบ “ประชาธิปไตย” ของเมืองไทยอย่างค่อนข้างใกล้ชิด เพราะได้เข้าไปอยู่ในวงการหนังสือพิมพ์ และทั้งโดยหน้าที่และโดยทางส่วนตัว ก็ได้รู้จักคุ้นเคยกับบรรดาผู้ที่อยู่ในวงการเมืองมากหน้าหลายตา. เมื่อผมเดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย ๖ ปี ก็ได้ศึกษาวิชาการเมืองการปกครองควบคู่ไปกับเศรษฐศาสตร์. นอกจากนั้น ผมยังได้มีโอกาสสังเกตการณ์การเมืองแบบประชาธิปไตยทั้งในออสเตรเลีย, ยุโรปตะวันตก และสหรัฐอเมริกา. ต่อมาในระหว่างที่อยู่เมืองไทยอีกหลายสิบปี ผมก็ได้ให้ความสนใจต่อการเมืองและประชาธิปไตยมาโดยตลอดทั้งในหลักการและในภาคปฏิบัติ.

จากประสบการณ์ในระบอบการปกครองแบบ “ประชาธิปไตย” ดังกล่าวนี้นี้ ผมได้ข้อสรุปสาระสำคัญของสิ่งดังกล่าวนี้ ๓ ประการ ซึ่งบรรดาผู้ที่ปรารถนาการเมืองระบอบ “ประชาธิปไตย” พึงจะต้องมีความ

เข้าใจอย่างชัดเจน กล่าวคือ

ประการแรก “ประชาธิปไตย” หมายถึงการปกครองที่ยึดเอา “ประโยชน์ของปวงชน” เป็นสำคัญ มิใช่การปกครองโดยประชาชนเพียงบางกลุ่ม, ของประชาชนเพียงบางกลุ่ม หรือเพื่อประชาชนเพียงบางกลุ่ม, แม้ว่าประชาชนกลุ่มดังกล่าวอาจจะเป็นเสียงข้างมากหรือข้างน้อยก็ตาม.

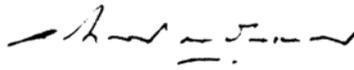
ประการที่สอง แม้ว่า “เสรีภาพ” ในมิติต่างๆ ของประชาชนจะต้องได้รับการเคารพ, หากการใช้เสรีภาพในการปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ก็มี “เงื่อนไข”, กล่าวคือ จะต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และสถาบันหลักของชาติ, ไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมและบ้านเมือง, ไม่สร้างความเสียหายแก่ชีวิตเศรษฐกิจของประชาชน, อีกทั้งไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น.

ในประการสุดท้าย ประเทศชาติจะมี “ประชาธิปไตย” ทางการเมืองได้นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับกติกาการปกครองประเทศที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญ”, หากขึ้นอยู่กับสถานภาพทาง “เศรษฐกิจ” ที่จะต้องเป็น “ประชาธิปไตย”. ถ้าหาก “เศรษฐกิจ” ไม่เป็น “ประชาธิปไตย”, ทิศทางสังคมก็จะไม่เป็น “ประชาธิปไตย”, และการเมืองก็จะมีไม่มีความเป็น “ประชาธิปไตย” ไม่ว่า จะเขียน “รัฐธรรมนูญ” อย่างไรก็ตาม. “ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ” หมายถึงการที่บุคคลจะต้องได้รับส่วนแบ่งใน “มูลค่าเพิ่ม” ที่ตนมีส่วนร่วมในการสร้างอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม.

ผมมีความกังวลว่าสาระสำคัญของ “ประชาธิปไตย” ทั้ง ๓ ประการข้างต้นนี้ยังไม่เป็นที่เข้าใจกันแม้แต่ในน้อยในเมืองไทยของเรา แม้ว่าจะได้ปกครองกันในระบอบ “ประชาธิปไตย” มาถึง ๘๐ ปีแล้วก็ตาม.

ดังนั้น เมื่ออาจารย์ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล ได้เรียบเรียงหนังสือ

“สารัตถะประชาธิปไตย” ขึ้นมาเพื่อ “ประมวลสาระสำคัญที่ควรรู้อย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย” เพื่อให้คนไทยได้มีความรู้, หลักคิดและจิตสำนึก ตลอดจนบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้รู้จักสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีขอบเขต, ผมจึงมีความชื่นชมยินดี โดยเชื่อว่าจะเปิดทางให้การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” มีโอกาสที่จะพัฒนาไปเบื้องหน้า โดยไม่ยึดติดอยู่กับการเลือกตั้ง และคะแนนเสียงข้างมากข้างน้อยที่คนจำนวนมากหลงผิดว่าเป็นมาตรฐานวัดความเป็น “ประชาธิปไตย” อีกต่อไป.

(ดร.วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์)

ราชบัณฑิต

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

คำนิยม

หนังสือ “สารัตถะประชาธิปไตย” เขียนโดยคุณทวีศักดิ์
อุ้นจิตติกุล เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเรียบเรียงที่ใช้อักษรไทย
ก. ถึง ฮ. เป็นชื่อบทหรือหัวข้อแต่ละหัวข้อ กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการเขียน
หนังสือที่แตกต่างไปจากท่านอื่น และทำให้การดำเนินเรื่องน่าสนใจดี

เนื้อหาสาระต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือนี้สะท้อนให้เห็นถึงความ
สนใจทางการเมืองเป็นอย่างดีของคุณทวีศักดิ์ ความรู้และประสบการณ์
ที่คุณทวีศักดิ์ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือจึงน่าสนใจและน่าติดตาม
ซึ่งเหมาะสำหรับคนทั่วไปจะศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยของคนไทยทั่วไป
นั้นยังจำกัดมาก ทำให้การเมืองไทยทุกวันนี้กลายเป็นธุรกิจการเมืองที่คนมี
เงินใช้เงินมาซื้ออำนาจ และเมื่อมีอำนาจก็ใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์ให้
แก่ตนเองและพรรคพวก โดยประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่สนใจที่จะตรวจสอบ
และถอดถอนผู้ที่ประพฤติมิชอบ หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย
โดยตัวแทนคือการที่ประชาชนมีอำนาจเลือกตัวแทนไปทำหน้าที่ปกครอง
เพื่อประโยชน์ของประชาชนและมีอำนาจในการตรวจสอบและถอดถอน
หากพบว่าผู้แทนที่ตนเองเลือกเข้าไปทำหน้าที่มิได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
สุจริต ตรงกันข้ามกลับใช้อำนาจฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ตนเอง แต่ใน
สังคมไทยประชาชนใช้เฉพาะอำนาจในการเลือกผู้แทนเท่านั้น แต่มิได้ใช้
อำนาจในการตรวจสอบและถอดถอนอย่างเข้มแข็ง ทำให้นักธุรกิจการเมือง
เหิมเกริมในการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ตนเองและพรรคพวก สภาพเช่นนี้

จะยังคงคัดกรองคนสังคมไทยให้ผู้โถมไปอีกนาน

ดังนั้นความพยายามของคุณทวิศักดิ์ ในการเขียนหนังสือเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเสริมสร้างให้ประชาชนชาวไทยมีความเข้มแข็งที่จะตรวจสอบและถอดถอนนักการเมืองที่ฉ้อฉลให้พ้นจากอำนาจ

ขอให้คุณทวิศักดิ์ อุ้นจิตติกุล มีพลังในการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมไทยตราบนานเท่านาน ด้วยความหวังว่าสักวันหนึ่งประชาชนชาวไทยจะใช้อำนาจอธิปไตยของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ให้นักธุรกิจการเมืองที่ฉ้อฉลกัดแทะสังคมไทยให้ผู้โถมอีกต่อไป

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ธำรงธัญวงศ์)

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

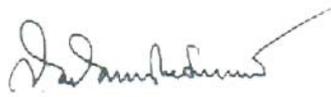
คำนิยม

นับแต่วันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับแรกให้แก่ราษฎรของท่านเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ประเทศไทยที่คนไทยทุกคนรักยิ่งมีรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง ๑๘ ฉบับ ฉบับปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกำลังจะมีฉบับที่ ๑๙ และฉบับต่อไป การมีรัฐธรรมนูญมากมายหลายฉบับทั้งที่เกิดจากการยึดอำนาจรัฐ และที่ไม่ได้เกิดจากการยึดอำนาจต่างดูเสมือนว่าเพื่อให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขดีขึ้น สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยความคิดของกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่เข้าใจว่าเป็นตัวแทนของมหาชนคนไทย เพื่อให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนโดยแท้จริงหรือไม่ก็ตาม ยึดถือประโยชน์มหาชนโดยแท้จริงหรือไม่ก็ตาม ล้วนแต่ก่อให้เกิดคำถามว่าเพื่อประโยชน์มหาชนจริงหรือ หรือเป็นเพียงการกระทำให้ประชาชนเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชนตามความหมายของคำว่าประชาธิปไตย

หนังสือ สารัตถะประชาธิปไตย ของอาจารย์ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล เล่มนี้จะเป็นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะความหมายของคำสำคัญ เช่น คำว่า *จริยธรรม* *ข้อราษฎรบังหลวง* *ปฏิภา* *วัฒนธรรม* *ดุลอำนาจอธิปไตย* *ทฤษฎี* *ธรรมาภิบาล* *นิติรัฐ* *กษัตริย์* *สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย* และคำอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งล้วนเป็นคำสำคัญที่อาจารย์ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุลได้เขียนอธิบายไว้ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย นำไปสู่คำตอบของคำถามข้างต้นได้เป็นอย่างดี เหมาะ

ที่จะเป็นคู่มือประชาธิปไตยของสังคมไทยเล่มหนึ่ง

รัฐบาลทุกประเทศพึงตระหนักว่าประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจ
อธิปไตยย่อมต้องการระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง นั้น
หมายถึงการเลือกผู้แทนที่ดีไปปกครองประเทศแทนเพื่อประโยชน์ของ
ประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ มิใช่เพื่อประโยชน์ของ
บุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร. กิติพงษ์ หังสพฤกษ์)

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

คำนำผู้เรียบเรียง

การนำวิธีการของกระบวนการทางประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองประเทศซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เพื่อให้ประเทศมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีความเจริญทันสมัยเช่นเดียวกับประเทศตะวันตก นับว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับคนไทยในยุคนั้น

แม้ว่ากาลเวลาได้ล่วงเลยมาเป็นเวลากว่า ๗๙ ปีแล้ว ดูเสมือนว่าวิธีการของกระบวนการทางประชาธิปไตยยังคงเป็นสิ่งใหม่สำหรับคนไทยในยุคนี้อีก เพราะประชาชนยังไม่มีความรู้และความเข้าใจในวิธีการปกครองตามวิถีทางประชาธิปไตย จึงขาดหลักคิดที่ถูกต้องและจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ อีกทั้งไม่รู้จักสิทธิของตนและใช้เสรีภาพเกินขอบเขตโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อผู้อื่น ส่งผลให้ถูกรวบงำความคิดทางการเมืองอย่างผิดๆ และตกเป็นเครื่องมือของพรรคการเมืองที่ไร้อุดมการณ์ในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง เพียงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เป็นของตนโดยไม่ยึดเอาผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง การเมืองไทยจึงตกอยู่ในวังวนของวงจรอุบาทว์ที่พรรคการเมืองใช้เงินซื้อเสียงเพื่อแลกกับคะแนนเลือกตั้งของประชาชน ในขณะที่ประชาชนไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่รู้จักคุณค่าคะแนนเสียงของตนโดยยินยอมขายเสียงเพื่อแลกกับเศษเงินที่นักการเมืองหยิบยื่นให้ ทั้งๆ ที่เงินที่นำมาซื้อเสียงล้วนมาจากการทุจริตคอร์รัปชันทั้งสิ้น รวมถึงการหยิบยื่นผลประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ นับเป็นสิ่งที่บั่นทอนและบ่อนทำลายวิธีการปกครองตามกระบวนการทางประชาธิปไตย

ผู้เรียบเรียงมีจุดประสงค์อย่างแรงกล้าในการเรียบเรียงหนังสือ

“สารัตถะประชาธิปไตย” เล่มนี้ขึ้นมา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในสังคมทุกชนชั้นและทุกสาขาอาชีพในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศที่ต้องเกี่ยวข้องกับภารกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะต่างคน ต่างมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคล ความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องในทางการเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประชาธิปไตยให้ดำเนินไปตามวิถีทางที่ถูกต้องและตามครรลองของอารยชน ทั้งนี้ยังต้องคำนึงถึงจารีตประเพณีและระเบียบแบบแผนอันดีงามของชนชาติไทยที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า ๗๐๐ ปี ซึ่งต้องดำรงไว้เป็นโครงสร้างหลักของประเทศ อันประกอบด้วยชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ผู้เรียบเรียงได้ประมวลสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและข้อมูลต่างๆ ไว้อย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการเนื้อหาเข้าไว้ด้วยกันด้วยการนำเสนอด้านอักษร ก - ฮ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถอ่านได้ง่าย สะดวกต่อการทำความเข้าใจและจับประเด็นได้ง่าย ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกับการเรียบเรียงหนังสือ “ธรรมะวันละคำ” เล่ม ๑ - ๒ ที่เคยตีพิมพ์มาแล้วในปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ

อนึ่ง เนื่องจากไม่มีอักษร ๗ ตัวที่เป็นพยัญชนะต้นของคำ ได้แก่ ฌ ฎ ฏ ฌ ฒ ฌ ษ และ ฬ ผู้เรียบเรียงจึงนำคำที่ประกอบด้วยอักษรเหล่านี้มาใช้แทน

ผู้เรียบเรียงมุ่งหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการทางประชาธิปไตยไปสู่เป้าหมายที่แท้จริง คือ ความสันติสุขของปวงชนชาวไทย

(นายทวิศักดิ์ ชุนจิตติกุล)

๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๓
คำนิยม	๕
คำนำผู้เรียบเรียง	๑๕
ก - กฎหมาย	๑๙
ข - เขตเลือกตั้ง	๓๑
ค - คณะรัฐมนตรี	๓๖
ฅ - โฆษณาหาเสียง	๔๑
ง - งบประมาณรายจ่ายแผ่นดิน	๔๓
จ - จริยธรรม	๔๘
ฉ - ข้อราชฎีบังคับ	๖๙
ช - ชนชาวไทย	๗๑
ซ - สื่อสังคม	๗๗
ฌ - มัชฌิมาปฏิปทา	๗๙
ญ - ญัตติ	๘๑
ฎ - ฎีกา	๙๐
ฏ - ปฏิญาณ	๙๒
ฐ - ฐานันดรที่ ๔	๙๕
ฑ - มณฑลเทศาภิบาล	๙๘
ฒ - วัฒนธรรม	๙๙
ณ - ประถม	๑๐๐
ด - ดุลอำนาจอธิปไตย	๑๐๑
ต - ตรวจสอบ	๑๐๓
ถ - ถอดถอน	๑๐๗
ท - ทุจริต	๑๑๑

ธ - ธรรมมาภิบาล	๑๑๕
น - นิติรัฐ	๑๑๗
บ - บัญชีรายชื่อ	๑๒๖
ป - ประชาธิปไตย	๑๒๘
ผ - เผด็จการ	๑๓๘
ฝ - ฝ่ายค้าน	๑๔๐
พ - พรรคการเมือง	๑๔๒
ฟ - ฟันฟุ	๑๕๗
ภ - ภาษี	๑๕๙
ม - มารยาททางการเมือง	๑๖๑
ย - ยุบสภาฯ	๑๖๒
ร - รัฐสภา	๑๖๖
ด - เลือกตั้ง	๑๗๑
ว - วุฒิสภา	๑๗๘
ศ - ศาล	๑๘๔
ช - กษัตริย์	๑๙๑
ส - สภาผู้แทนราษฎร	๒๐๘
ห - หนี้	๒๑๔
ฟ - ก๊าซ	๒๑๘
อ - องค์การตามรัฐธรรมนูญ	๒๑๙
ฮ - ฮุบ	๒๓๘
บรรณานุกรม	๒๓๙
แนะนำหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติม	๒๔๑
ผลงานผู้เรียบเรียง	๒๔๙
ประวัติผู้เรียบเรียง	๒๖๑

กฎหมาย

กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น หรือที่เกิดขึ้น จากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อให้ในการ บริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามหรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ

กฎหมายเกิดจากพัฒนาการของจารีตประเพณีที่มีการประพฤติ และปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งเป็นระเบียบแบบแผนอันดีงามของการ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข กฎหมายจึงเป็นหลักสำคัญของบ้านเมือง และเป็นเครื่องมือของรัฐในการบริหารและควบคุมสังคมให้เป็นไปตาม นโยบายและแผนงานที่กำหนดไว้ สังคมจะมีความสงบสุขได้นั้นต้องมี กฎหมายที่เป็นธรรมและมีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเสมอภาค มิเช่นนั้นแล้วสังคมจะไม่ใช่ประชาธิปไตยแต่เป็นอนาธิปไตย ซึ่งเป็นสังคมที่ไร้ระเบียบกฎเกณฑ์ มีแต่ความวุ่นวายและความรุนแรงที่ขัด ต่อความสงบสุขของส่วนรวม

การตรากฎหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและเป็นผลดี ต่อประเทศชาติ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขและการยกเลิกกฎหมายเพื่อให้ มีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น และมีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง

ของยุคสมัยอย่างทันสมัยและเหมาะสม ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและมีความ
จำเป็นเป็นอย่างยิ่งของสมาชิกรัฐสภาที่จะต้องดำเนินการให้สมกับเป็น
ตัวแทนที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน หากดำเนินการด้วยเจตนาที่
ไม่บริสุทธิ์เพียงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักการเมืองด้วยกันและกลุ่ม
ผลประโยชน์ต่างๆ ย่อมเป็นเรื่องที่ไม่พึงกระทำโดยเด็ดขาด การเมืองภาค
ประชาชนและสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันหนังสือพิมพ์ซึ่งมี
สถานภาพเป็นฐานันดรที่ ๔ จะต้องช่วยกันปกป้องรักษาความถูกต้องและ
ความชอบธรรมให้ดำรงไว้ให้จงได้ เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็น ๑ ใน ๓
ของอำนาจอธิปไตยมีบทบาทในการทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สุขแก่
ปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง

กฎหมายที่ใช้ในการปกครองประเทศจำแนกเป็น

๑. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
๒. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
๓. กฎหมายทั่วไป

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

บทกฎหมายสูงสุดที่จัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยกำหนด
รูปแบบของรัฐว่าเป็นรัฐเดี่ยวหรือรัฐรวม ระบบการปกครองของรัฐ รวมทั้ง
สถาบันและองค์กร การใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐

เป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ผ่านมาการออกเสียงประชามติ
แบ่งเป็น ๑๕ หมวด ๓๐๙ มาตราดังนี้

หมวด ๑ บททั่วไป (มาตรา ๑-๗)

หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ (มาตรา ๘-๒๕)

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา ๒๖-๖๙)

ส่วนที่ ๑ หมวดทั่วไป

ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาค

ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ ๕ สิทธิในทรัพย์สิน

ส่วนที่ ๖ สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและ
สื่อมวลชน

ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสาร

ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการ
จากรัฐ

ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสาร และการร้องเรียน

ส่วนที่ ๑๑ เสรีภาพในการชุมนุมและสมาคม

ส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน

ส่วนที่ ๑๓ สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย (มาตรา ๗๐-๗๔)

หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา ๗๕-๘๗)

ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

ส่วนที่ ๒ แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ

ส่วนที่ ๓ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข
และวัฒนธรรม

ส่วนที่ ๕ แนวนโยบายด้านกฎหมาย และการยุติธรรม

ส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ

ส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๘ แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ ๙ แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
ปัญญา และพลังงาน

ส่วนที่ ๑๐ แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

หมวด ๖ รัฐสภา (มาตรา ๘๘-๑๖๒)

ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎร

ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา

ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ส่วนที่ ๖ การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๗ การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๘ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

หมวด ๗ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน
(มาตรา ๑๖๓-๑๖๕)

หมวด ๘ การเงิน การคลัง และงบประมาณ (มาตรา ๑๖๖-๑๗๐)

หมวด ๙ คณะรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๑-๑๗๖)

หมวด ๑๐ ศาล (มาตรา ๑๗๗-๒๒๘)

ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

- ส่วนที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญ
- ส่วนที่ ๓ ศาลยุติธรรม
- ส่วนที่ ๔ ศาลปกครอง
- ส่วนที่ ๕ ศาลทหาร

หมวด ๑๑ องค์การตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๒๙-๒๕๘)

- ส่วนที่ ๑ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ
- ส่วนที่ ๒ องค์การตามรัฐธรรมนูญ การตรวจสอบการใช้
อำนาจรัฐ

หมวด ๑๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (มาตรา ๒๕๙-๒๗๘)

- ส่วนที่ ๑ การตรวจสอบทรัพย์สิน
- ส่วนที่ ๒ การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์
- ส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง
- ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

หมวด ๑๓ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๒๗๙-๒๘๐)

หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๘๑-๒๙๐)

หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๙๑)

บทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๙๒-๓๐๙)

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเสนอได้โดย

- (๑) คณะรัฐมนตรี